

КОЛІЗІЙНЕ ПРАВО

Основні поняття & Проблеми застосування
колізійного права

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

° Питання колізійного права:

1. Що таке колізія?
2. Чи завжди виникає колізія у правовідносинах із іноземним елементом?
3. Що таке колізійна норма?
4. Чим колізійна норма відрізняється від інших правових норм?
5. Чи є колізійна норма обов'язковою?

Що таке колізія?

- Загальною юридичне поняття -
Колізія – внутрішня суперечність права
(негативне явище).
- Поняття МПрП –
Колізія - це конфлікт між 2 чи більше правовими системами, що одночасно претендують на регулювання правовідносин з іноземним елементом
(нейтральне явище).

Чи завжди виникає колізія у правовідносинах із іноземним елементом?

Ні – обов'язкова умова: імперативна вимога щодо врегулювання одних і тих самих відносин 2 або більше правовими системами.

Колізія не виникає:

- 1) при застосуванні автономії волі (вибір права сторонам правочину);
- 2) наявність уніфікованої норми в усіх правових системах «претендентах»;
- 3) імперативна заборона застосування іноземного права.

Що таке колізійна норма?

Колізійна норма – це норма, яка визначає право якої країни застосовується до тих, чи інших правових відносин.

«Гнучкий колізійний принцип»

Принцип найбільш тісного зв'язку – правовідносини мають бути врегульовані правом, яке є найбільш пов'язаним із ними.

Критерії встановлення НТС:

- «теорії осілості» (Савін'ї);
- місце укладення/виконання договору;
- місця знаходження предмету правочину;
- прапору країни під яким йде корабель;
- тощо.

Чим колізійна норма відрізняється від інших правових норм?

- Структура «звичайної» правової норми:
Гіпотеза – диспозиція – санкція («якщо – то – інакше»).
- Структура колізійної норми МПрП:
Обсяг – прив'язка («опис правовідносин – право, що підлягає застосуванню»).

Основні типи колізійних прив'язок:

ЯЗОК:

Lex personalis (діє- та правоздатність, особисті права, а також сімейні правовідносини) . Різновиди: *lex patriae*, *lex nationalis* та *lex domicilii*.

Lex societatis (діє- та правоздатність). Критерії для визначення: 1) критерій інкорпорації (створення ЮО); 2) осілості (місце знаходження органів); 3) центру експлуатації (місце здійснення основної діяльності); 4) контролю (національний закон осіб, що реально контролюють юридичну особу).

Lex rei sitae (залучення речі в цивільний обіг, право на володіння річчю тощо).

Lex loci laboris (міжнародне трудове право).

Lex loci celebrationis (форма та порядок укладення шлюбу).

Lex loci delicti commissii (порядок та форму відшкодування шкоди).

Lex fori (універсальна прив'язка).

**Правоздатність юридичної
особи визначається
законодавством
Договірної Сторони, на
території якої вона
заснована.**

(ч. 2 ст. 21 Договору між Україною та Республікою Молдовою про правову допомогу та правові відносини у цивільних та кримінальних справах від 1994 р.)

Види колізійних норм:

- **національні – міжнародні;**
- **односторонні** (напр., ст. 53 ЗУ «Про МПрП») – **двосторонні** (напр., ст. 31 ЗУ «Про МПрП»);
- **імперативні** (не допускають вибір права сторонами) ст. 53 ЗУ «Про МПрП» - **диспозитивні** (допускають вибір права сторонами) ст. 43 ЗУ «Про МПрП»;
- **прості** (1x1) ст. 34 ЗУ «Про МПрП» – **складні** (1x2+) ч. 1 ст. 31 ЗУ «Про МПрП»).

Чи є колізійна норма обов'язковою?

Концепції обов'язковості КН

- **Концепція диспозитивності КН**

Суд може у будь-який час відмовитись від застосування КН на користь власного права.

- **Концепція імперативності КН**

Відмова від застосування КН можлива лише в таких випадках:

- вибір права сторонами;
- уніфікація права;
- якщо за всіма обставинами правовідносини мають незначний зв'язок з визначеним правом і мають більш тісний зв'язок з іншим правом.

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ КОЛІЗІЙНОГО ПРАВА

Основні проблеми:

- зворотне відсилання;
- відсилання до права 3-ї країни;
- обхід закону;
- conflict mobile;
- попереднє колізійне питання;
- проблема правової кваліфікації.

Зворотне відсилання (renvoi I-го ступеня;
«міжнародний пінг-понг»)

Зміст проблеми: повторне відсилання колізійної норми права іноземної держави до правопорядку держави, колізійна норма якого відіслала до даного іноземного правопорядку.

Відсилання до права 3-ї країни (renvoi 2-го ступеня)

Зміст проблеми: відсилання колізійної норми права іноземної держави, визначеної відповідно до цього Закону, до права третьої держави.

Способи вирішення проблеми renvoi:

- заборона будь-яких непрямих (до колізійної норми іноземного правопорядку) відсилань;
- дозвіл непрямого відсилання для renvoi I-го ступеня для особистого та сімейного статусу (зворотне відсилання до права України (ст. 9 ЗУ)).

Проблема правової кваліфікації:

Зміст проблеми: за яким правом слід тлумачити зміст понять, що згадуються в обсязі чи прив'язці?

Вирішення проблеми:

- 1) при визначенні права, що підлягає застосуванню, суд чи інший орган керується тлумаченням норм і понять відповідно до права України, якщо інше не передбачено законом.
- 2) якщо норми і поняття, що потребують правової кваліфікації, не відомі праву України або відомі під іншою назвою або з іншим змістом і не можуть бути визначені шляхом тлумачення правом України, то при їх правовій кваліфікації також враховується право іноземної держави.

Проблема обходу закону (вибору права з франделентною метою)

Зміст проблеми: застосування до правовідносин з іноземним елементом права іншого, ніж право, передбачене відповідним законодавством (ЗУ).

Вирішення проблеми:

Правочин та інші дії учасників приватноправових відносин, спрямовані на підпорядкування відносин праву іншому, ніж те, що визначається згідно із законом, в обхід його положень, є нікчемними.

Проблема conflict mobile (variable connecting factors)

Зміст проблеми: ситуація, коли внаслідок зміни обставин справи, на підставі колізійної норми неможливо точно визначити, правова система якої держави буде врегульовувати приватноправові відносини обтяжені іноземним елементом

Вирішення проблеми:

- Прив'язка до місця – ст. 22 ЗУ «Про МПрП».
- Доктрина транспозиції – Великобританія, Нідерланди – штучна асиміляція іноземної норми, застосування *lex fori* у спосіб найбільш близький до іноземного;
- Автономія волі;
- Гармонізація законодавств (напр., створення модельних кодексів);
- Застосування *lex fori* як законної альтернативи: ч. 1 ст. 42 ЗУ «Про МПрП»;
- Застосування принципу найбільш тісного зв'язку: ч. 2, 3 ст. 4 ЗУ «Про МПрП».

Проблема попереднього колізійного питання

Зміст проблеми: необхідність оцінки інших правовідносин перед застосуванням колізійної норми (напр., оцінка спорідненості перед спадкуванням).

Вирішення проблеми:

- заборона подвійного колізійного питання;
- розділення колізійних питань.

Творче завдання

- Строк здачі: до 24:00 28 березня 2017 р.
- Порядок здачі: надіслати на адресу pil_naou@mail.ru обов'язково поставивши в копію листа старосту групи.

Тема наступної лекції: «Правовий статус суб'єктів МПрП».

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!